

Beslechting van zakelijke geschillen in 2050

Over de rol van AI en het mainstream worden van mediation

Mr. M. Witkamp*

1 Inleiding

Er wordt wel gezegd dat alles wat in de Verenigde Staten (VS) begint op enig moment ook naar de rest van de wereld overwaait. De VS bieden in elk geval vaak een inkijkje in mogelijke toekomstscenario's. Dat geldt ook voor het gebied van de zakelijke geschillenbeslechting.¹ Op dit terrein zijn er twee Amerikaanse trends waarvan ik verwacht dat die de Nederlandse geschillenbeslechtigingspraktijk in 2050 wezenlijk zullen veranderen. Welke trends dat zijn? AI (ofwel artificiële of kunstmatige intelligentie) en mediation.

In deze bijdrage zal ik eerst stilstaan bij de stand van zaken op het gebied van AI en mediation in de VS en in Nederland anno 2025. Ik zal daarna bespreken op welke wijze ik verwacht dat deze twee trends de geschillenbeslechting in Nederland in 2050 zullen transformeren. Kort gezegd voorzie ik dat er minder procedures zullen plaatsvinden en mediation zal toenemen. Ik zal ingaan op de kansen en uitdagingen die bij deze prognose horen. Ik sluit deze bijdrage af met twee tips om u op het nieuwe geschillenbeslechtigingslandschap voor te bereiden.

2 Trend I: AI

2.1 AI in de VS anno 2025

De eerste trend die het (globale) landschap van geschillenbeslechting in 2050 zal veranderen, is – hoe kan het ook anders – AI. De impact van AI op onze huidige manier van werken wordt vergeleken met de impact die de komst van elektriciteit en het internet destijds had. Hoewel AI al een flinke opmars heeft gemaakt in sectoren als de gezondheidszorg, financiële dienstverlening en productie, staat de toepassing ervan in de rechtspraktijk nog in de kinderschoenen. De ontwikkeling van zogeheten Large Language Models (hierna: taalmo-

dellen) zorgt ervoor dat AI nu ook complexe (juridische) teksten kan genereren en begrijpen. Het zijn met name deze taalmodellen die de wereld van geschillenbeslechting (zullen) transformeren, bijvoorbeeld op het terrein van juridisch onderzoek, het verzamelen van gegevens in de voorbereiding of behandeling van een zaak en het schrijven van processtukken en (onderdelen van) vonnissen.²

De VS lopen voorop als het gaat om technologische ontwikkelingen binnen de juridische wereld. Er wordt in Amerika veel *legal tech* ontwikkeld en op allerlei juridische terreinen wordt er al gebruik gemaakt van AI: binnen het bedrijfsleven en de advocatuur, maar ook binnen arbitrage-instituten en mediationplatforms. Ook worden er grote stappen gezet op het terrein van *online dispute resolution* (ODR). Bij ODR wordt er gebruik gemaakt van een online platform om geschillen tussen partijen op een efficiënte, toegankelijke en vaak snellere manier af te handelen. ODR bestaat al sinds de jaren negentig en werd voor het eerst gebruikt in de *e-commerce*-wereld. Aanbieders als eBay, PayPal en Amazon gebruiken inmiddels ook AI op hun ODR-platforms om veelvoorkomende claims – bijvoorbeeld met betrekking tot vertraagde leveringen of kleine garantiegeschillen – op te lossen. Deze systemen kunnen binnen enkele minuten een oplossing bieden, maar ook geschillen doorzetten naar een menselijke beslisser.³ In de VS gebruiken veel rechtbanken ook ODR-platforms om bepaalde

* Mr. M. Witkamp was handelsrechter bij de rechtbank Rotterdam en is nu rechter-plaatsvervanger bij deze rechtbank en bij de Netherlands Commercial Court. Daarnaast treedt zij regelmatig op als arbiter, zowel in Europa als in de Verenigde Staten. Zij is als arbiter verbonden aan ArbDB Chambers.

1 Onder zakelijke geschillenbeslechting wordt in dit artikel verstaan geschillen tussen en binnen bedrijven en andere professionele partijen met een waarde boven de kantonrechtsgrens van € 25.000.

2 Zie onder meer D.L. Evans, S. Guillon, R. Losey, V. Washington & L.G. Yancey, *Dispute Resolution Enhanced: How Arbitrators and Mediators Can Harness Generative AI*, *Dispute Resolution Journal* (78) 2024, afl. 1, p. 57-92. In dit artikel wordt beschreven hoe AI onder meer kan helpen bij het voorspellen van de (mogelijke) uitkomst van zaken, dat *natural language processing* behulpzaam kan zijn bij juridisch onderzoek ter voorbereiding van een zaak door het samenvatten van documenten en het destilleren van belangrijke informatie, dat generatieve AI kan worden gebruikt om juridische informatie toegankelijk te maken, en dat taalmodellen behulpzaam kunnen zijn bij het juridisch onderzoek dat nodig is voor de ontwikkelingen van de strategie in een bepaalde zaak.

3 Zie www.thomsonreuters.com/en-us/posts/ai-in-courts/scaling-justice-ai-adr-reshaping-legal-access/?utm_source=chatgpt.com.

standaard zaakstromen, zoals parkeerboetes en incassozaken, sneller af te handelen.⁴

De American Arbitration Association (AAA), het grootste (non-profit)arbitrage-instituut in de wereld, is een belangrijke pionier op het gebied van technologische innovaties in geschillenbeslechting. De missie van de AAA is het leveren van snellere, goedkopere en eerlijkere geschillenbeslechting en (generatieve) AI helpt dit doel te bereiken. Daarnaast zou AI moeten helpen bij het laagdrempeliger maken van het recht om meer mensen daartoe toegang te geven.⁵

De AAA investeert daarom veel geld in samenwerkingen met legal tech-bedrijven, onder meer voor het ontwikkelen van AI-tools die door de AAA gebruikt kunnen worden bij de administratie en het management van haar zaken en door haar arbiters en mediators bij het behandelen van zaken. Ik ben een van de vele AAA-arbiters die inmiddels getraind zijn in het gebruiken van het generatieve AI-platform Clearbrief.⁶ Dankzij deze training heb ik zelf kunnen ervaren op welke wijze AI kan helpen bij het voorbereiden van een zaak voor zitting en vonnis. Bijvoorbeeld door het laten maken van samenvattingen van processtukken en het genereren van feitelijke en procedurele tijdslijnen. Ik was ook onder de indruk van de hulp die het (beveiligde) platform bood bij het verifiëren van stellingen en van de snelheid waarmee alle informatie werd verwerkt. De belofte van AI op het gebied van efficiëntie werd meer dan waargemaakt. De training zorgde er ook voor dat ik mij over mijn weerstand tegen AI heen kon zetten en meer kon openstaan voor de potentie van AI voor onze juridische praktijk. En de training heeft uiteindelijk ook geleid tot dit artikel.

2.2 AI in Nederland anno 2025

Ook de Nederlandse rechtspraak kan niet om het gebruik van AI heen. De ontwikkelingen gaan hier echter minder snel en AI-tools worden nog minder breed ingezet op het terrein van geschillenbeslechting. Dit kan deels worden verklaard door het feit dat de grootste, meest geavanceerde en meest populaire AI-modellen vooralsnog niet beschikken over een brede kennis van de Nederlandse jurisprudentie.⁷ Binnen de Nederlandse rechtspraak heeft AI nog geen (formele) rol, maar ook dat zal veranderen. Dat blijkt ook wel uit de rechtspraakstrategie voor AI die in juni 2025 is vastgesteld en vastlegt hoe de rechtspraak aankijkt tegen AI en daarmee om wenst te gaan.⁸ De rechtspraakstrategie onderkent dat AI:

‘effect [zal] hebben op hoe de Rechtspraak werkt, het rechtspreken en het toezichthouden. Procespartijen zullen AI gebruiken, AI (of door AI gegenereerde content en besluiten) zal onderwerp van geschil zijn en AI zal impact hebben op bewijsvoering. AI kan ook oplossingen bieden voor de grote vraagstukken waarvoor de Rechtspraak staat zoals het structurele rechterstekort, toegang tot het recht en (te) lange doorlooptijden. Tegelijkertijd moeten we onze ogen niet sluiten voor uitdagingen als de bescherming van fundamentele rechten waaronder privacy, non-discriminatie en (rechterlijke) autonomie. Deze strategie beschrijft hoe de Rechtspraak tegen AI aankijkt en op welke wijze ze met deze ontwikkeling wil omgaan.’⁹

3 Trend II: mediation

3.1 (Zakelijke) mediation in de VS anno 2025

Waar de snelle ontwikkeling van AI een zeer recente trend is, is mediation dat niet. Mediation werd in de VS vanaf het eind van de jaren zeventig een veelgebruikte methode voor geschillenbeslechting. Eerst met name op het gebied van familie- en arbeidsrechtzaken. De groeiende populariteit op deze terreinen zorgde ervoor dat mediation ook op andere juridische gebieden werd ingezet. In de jaren tachtig en negentig kreeg mediation aanzienlijke steun vanuit de overheid en nu is het een standaardoptie voor het oplossen van een juridisch (zakelijk) geschil.¹⁰ Dat komt onder meer doordat rechtbanken in veel Amerikaanse staten eisen dat partijen hun geschil eerst trachten op te lossen via mediation voordat zij een zittingsdatum toegewezen krijgen. En in de staten die dit vereiste niet hebben, wordt mediation nog steeds sterk aangemoedigd. Ook dergelijke ‘verplichte’ verwijzingen naar mediation hebben resultaat. Het slagingspercentage van mediation wordt in de VS geschat op 70-80%.¹¹ Andere cijfers laten zien dat hooguit 5% van het totaal aantal civiele zaken op zitting wordt behandeld.¹² De rest van de zaken wordt voor de zitting afgedaan – voor een aanzienlijk deel dus via mediation.

In de VS wordt bij mediation van zakelijke geschillen vaak gekozen voor een eenmalige mediationssessie van een volle of een halve dag in persoon of – en dat gebeurt sinds COVID-19 vaak – via het online Zoom-platform. De meeste mediation wordt in zakelijke geschillen uitgevoerd op basis van het ‘facili-

4 Zie L. Moran, Online Dispute Resolution Promises to Increase Access to Justice, But Challenges Remain, ABA Journal, oktober 2021, zie www.abajournal.com/magazine/article/online-dispute-resolution-promises-to-increase-access-to-justice-but-challenges-remain?.

5 De podcast ‘AI and the Future of Law’ van de AAA in samenwerking met het Practising Law Institute is een aanrader als u meer wil horen over dit onderwerp.

6 Zie clearbrief.com/blog/press-release-aaa-partnership.

7 K.L. Maes, S.A. Krusinga & D.F. Groenevelt, Mens versus machine, MvV 2025, afl. 4, p. 141.

8 Zie www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/innovatie-binnen-de-rechtspraak/Paginas/AI-strategie.aspx.

9 Rechtspraak, AI-strategie 2025.

10 J. Folberg, Development of Mediation Practice in the United States, Open Academic Journals Index (17) 2023, p. 35-39, <https://oaji.net/articles/2023/13236-1705505684.pdf>.

11 Zie bijv. www.americanbar.org/groups/public_education/resources/law_related_education_network/how_courts_work/mediation_advantages/ en www.skuld.com/topics/legal/pi-and-defence/us-vs-uk--a-comparison-of-mediation-processes.

12 J.Q. Smith & G.R. MacQueen, Going, Going, But Not Quite Gone: Trials Continue to Decline in State and Federal Courts. Does it Matter?, *Judicature* (101) 2017, afl. 4, 2017, <https://judicature.duke.edu/articles/going-going-but-not-quite-gone-trials-continue-to-decline-in-federal-and-state-courts-does-it-matter/#:~:text=Today%2C%20approximately%201%20percent%20of,disposition%20rate%20is%20even%20lower.>

tatieve' model, waarbij de mediator het onderhandelingsproces begeleidt, maar geen meningen geeft en ook terughoudend is met het delen van eigen oplossingen.¹³ De mediator richt zich op het helpen van partijen om te communiceren, belangen te verduidelijken en tot wederzijds aanvaardbare oplossingen te komen. Echter, afhankelijk van de aard van de zaak en de behoeftes van partijen (en de persoon van de mediator), past de mediator ook 'directieve' of 'evaluatieve' mediation-technieken toe. Bij directieve mediation heeft de mediator een actievere rol en komt bijvoorbeeld zelf met mogelijke bandbreedtes ('ranges') en andere opties voor schikkingen. Ook zal een directieve mediator zijn of haar mening kunnen geven over de sterke en zwakke punten van een zaak.¹⁴ Deze directieve technieken zijn enigszins vergelijkbaar met wat handelsrechters in Nederland op zittingen doen om een schikking te faciliteren. Het verschil is alleen dat rechters partijen altijd samen op zitting spreken, terwijl een mediator in de VS na een gezamenlijke openingssessie partijen vooral apart ('in caucus') spreekt. Op deze manier kan een mediator met meer openheid van gedachten wisselen met partijen.¹⁵

3.2 (Zakelijke) mediation in Nederland anno 2025

In Nederland wordt mediation veel ingezet in familie- en arbeidsrechtelijke geschillen. In zakelijke geschillen is mediation echter voor veel bedrijven zeker nog geen standaard oplossing.¹⁶ Dit blijkt wel uit een op de website van het Nederlands Genootschap Bedrijfsjuristen gepubliceerd interview met Tomas Vaal, de directeur van het Nederlands Arbitrage Instituut, Pauline Ernste, CPO-hoogleraar Geschilbeslechting, en Mark Geurts, General counsel en zakelijk mediator. Een van de dingen die uit dit interview naar voren komt, is dat mediation opvallend weinig wordt toegepast in zakelijke geschillen. Op basis van gesprekken die ik zelf met zakelijke mediators heb gevoerd, volgt dat dit sentiment door meer mensen wordt gedeeld. Als rechter heb ik ook maar een zeer beperkt aantal geschillen naar mediation verwezen. Het Platform Business Mediation stelt in het in 2024 gepubliceerde onderzoeksrapport (hierna: het PBM rapport) in dit kader de vraag waarom het tot nu toe niet gelukt is om een grote doorbraak te bereiken, zodat zakelijke mediation een volwaardig, vanzelfsprekend en vaak gebruikt onderdeel van het gebruikelijke (juridische) systeem van geschiloplossing wordt. Dit mede gelet op het feit dat de kans van slagen van zakelijke mediation hoog is en de waardering onder bedrijven en advocaten die ervaring

hebben met zakelijke mediation groot is.¹⁷ Mark Geurts wijt dit aan onbekendheid én verdraaide beeldvorming: 'Mediation wordt vaak nog gezien als iets zachts of emotioneels, terwijl het juist een doelgerichte, zakelijke methode is.' Zakelijke mediation staat dus in Nederland nog in de kinderschoenen, zeker in vergelijking met de VS.

4 Voorspellingen voor 2050 op het gebied van zakelijke geschillenbeslechting

4.1 *Veranderd geschillenbeslechtigingslandschap in 2050 door AI*

Een groeiende hoeveelheid onderzoeksresultaten toont aan dat het gebruik van AI tot aanzienlijke efficiëntiewinst en ook kwaliteitsverbetering kan leiden in de juridische praktijk.¹⁸ De kosten van procedures zullen daarmee omlaag gaan en de snelheid omhoog. Maar dat is niet de grootste verandering die we van AI op het terrein van geschillenbeslechting kunnen verwachten. De grootste verandering zit naar mijn mening in de prognoses die AI kan geven over de slagingskansen van een zaak. Door gebruik te maken van machinelearning-algoritmen en historische data kunnen AI-tools de waarschijnlijke uitkomst van geschillen voorspellen op basis van factoren, zoals bepaalde kenmerken van een zaak, eerdere schikkingstrends en juridische precedentes, een geschatte schikkingsmarge geven, potentiële risico's identificeren of factoren benadrukken die de mogelijke uitkomst van de zaak beïnvloeden.¹⁹

AI zal de drempel verlagen om te procederen in kantonzaken. Met name omdat juridische kennis ook voor niet-juristen toegankelijk wordt,²⁰ maar ook omdat eventuele benodigde juridische hulp goedkoper zou moeten worden vanwege het gebruik van AI-tools. Ik verwacht echter dat AI voor zakelijke geschillen als gevolg zal hebben dat er minder geschillen hoeven te worden beslecht door handelsrechters of een arbitraal scheidsgerecht. Zowel bedrijven als hun advocaten worden

13 Zie onder meer www.foley.com/insights/publications/2015/03/is-the-facilitative-approach-useful-in-mediating-c/?utm_source=chatgpt.com en <https://ezine.eversheds-sutherland.com/global-guide-to-alternative-dispute-resolution/united-states>.

14 M. Brink, Evaluative Mediation (Part I), an Analysis, *Corporate Mediation Journal* 2021, afl. 1, p. 12-19, www.boomportaal.nl/tijdschrift/CMJ/CMJ_2542-4602_2021_005_001_004.

15 B. Zevenbergen, Zakelijke mediation vereist een andere opstelling, *Adv. bl.* 2024, afl. 7, p. 23-29.

16 Zie www.ngb.nl/nieuws-detailpagina?weblog-year=2025&weblog-month=05&weblog-day=13&weblog-postTitle=alternatieve-geschiloplossing-de-meerwaarde-van-zakelijke-mediation-en-bindend-advies-voor-bedrijfsjuristen.

17 Zowel bedrijven als advocaten rapporteren een slagingspercentage in de orde van grootte van 80% en geven (hun ervaringen met) zakelijke mediation een gemiddeld rapportcijfer van 7.8. Zie PBM rapport, p. 81-82.

18 Vgl. ook D. Schwartz e.a., AI-Powered Lawyering: AI Reasoning Models, Retrieval Augmented Generation, and the Future of Legal Practice (Minnesota Legal Studies Research Paper No. 25-16), 4 maart 2025, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5162111#, en R.J. Couture, The Impact of Artificial Intelligence on Law Firms' Business Models, Harvard Law School – Center on the Legal Profession, 25 februari 2025, <https://clp.law.harvard.edu/knowledge-hub/insights/the-impact-of-artificial-intelligence-on-law-law-firms-business-models>.

19 E. Hussein, AI Meets Mediation: Shaping the Future of Dispute Resolution in a Digital World, *Arbitration: The International Journal of Arbitration, Mediation & Dispute Management* (2) 2025, p. 184.

20 Ter illustratie van het toegankelijker maken van het recht voor niet-juristen, zie het artikel van D. van Dijk, Wanneer stap je in de wereld van AI?, *Adv.bl.* 2025, afl. 2, p. 13. In dit artikel wordt melding gemaakt van een (niet juridisch geschoolde) ondernemer die met behulp van ChatGPT een rechtszaak zou hebben gevoerd (inclusief hoger beroep) en deze procedure zou hebben gewonnen. Zie ook de LinkedIn-post van jurist en techondernemer Douwe Groenevelt, waarin hij verslag doet van zijn experiment om met een AI-taalmodel een kantongerechtprocedure op te starten. Zie www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7355480885099413505.

door AI namelijk (nog beter) in staat gesteld om een goed onderbouwde risico-inschatting te maken (van de uitkomst) van hun zaak. Hierdoor zijn zij beter in staat om (1) een kosten-batenafweging te maken met betrekking tot het voeren van een procedure en (2) een weloverwogen schikking te treffen met de wederpartij. Dat geldt in ieder geval voor zaken waar voldoende jurisprudentie voorhanden is om AI-prognoses over af te laten geven. Het rechterlijk (en menselijk) oordeel zal zeker nog wel nodig zijn – vooral in de wat uniekere en/of complexe zaken of zaken waar de redelijkheid en billijkheid een (grote) rol speelt. Die redelijkheid en billijkheid hangt immers altijd af van de omstandigheden van het geval. Het rechterlijk oordeel blijft bij uitstek in dit soort zaken vereist omdat het oog heeft voor de (rechts)persoon, het recht en de context waarin het geschil is ontstaan. Dat rechterlijk oordeel is niet vervangbaar door AI.

4.2 Uitdagingen op het gebied van AI anno 2050

Over de uitdagingen van AI is al veel geschreven en die zullen in 2050 net zo belangrijk blijven als in 2025. Denk daarbij aan mogelijke valkuilen op het gebied van nauwkeurigheid en hallucinaties, vooringenomenheid, transparantie en het waarborgen van de beroepsethiek.²¹ De Rechtspraak maakt in haar AI-strategie ook duidelijk dat rechterlijke oordeelsvorming niet kan worden uitbesteed – een robotrechter zal er dus (waarschijnlijk) ook in 2050 niet zijn, in ieder geval niet in Nederland.²²

Om in 2050 – en de periode daaraan voorafgaand – af te kunnen gaan op door AI gegenereerde zaakprognoses, is het noodzakelijk dat AI gevoed wordt met voldoende en kwalitatief hoogstaande data. Als de data die gebruikt worden om AI-modellen te trainen onvolledig of bevooroordeeld zijn, kunnen de prognoses bestaande ongelijkheden versterken in plaats van eerlijke uitkomsten bevorderen. Daarom is het cruciaal dat men zich inspant voor (het verbeteren van) de datakwaliteit en een onbevooroordeeld algoritmisch ontwerp.²³ Dit zijn randvoorwaarden voor het kunnen benutten van AI-zaakprognoses.

Ik voorzie dat, vanwege de behoefte om AI te ‘voeden’ met relevante data, er meer druk op de arbitragewereld zal komen

om uitspraken te publiceren.²⁴ De roep om transparantie van arbitrage-uitspraken is er anno 2025 ook al, maar die zal vanwege AI alleen maar toenemen. Veel internationale geschillen worden beslecht via arbitrage. Daarnaast zijn er ook de nodige sectoren waarin, vaker dan gemiddeld, voor arbitrage wordt gekozen, zoals de bouw, de maritieme/logistieke sector en de grondstoffen (‘commodities’)-markt. De arbitragewereld zal, zeker met dit soort specifieke zaken, zelf meer ‘data points’ moeten gaan aanleveren om AI haar werk te kunnen laten doen en geschillen efficiënter te kunnen afwikkelen.

4.3 Mediation is mainstream in 2050

Dat er in 2050 minder behoefte zal zijn aan een ultieme besliser, in de vorm van een handelsrechter of arbiter, wil niet zeggen dat er ook minder behoefte zal zijn aan mediators. Ik verwacht daar juist het tegendeel. Immers, over een AI-prognose over de uitkomst van een zaak kun je nog steeds een discussie voeren met je wederpartij en onderliggende problemen tussen partijen zijn er ook niet mee opgelost. Mediation is dan een uitkomst – het proces is erop gericht om geschillen op te lossen met oog voor de mens achter de partij en de onderlinge verhoudingen.²⁵ Dat biedt AI allemaal niet.

Verskillende onderzoeken uit de VS tonen aan dat een betere bekendheid (over en weer) met de sterke en zwakke punten van het geschil een schikking vergemakkelijkt.²⁶ Wanneer het partijen zelf niet lukt om tot een schikking te komen, is een mediator bij uitstek de professional die partijen kan helpen die schikking wel te treffen. Een directieve mediator kan partijen, mede aan de hand van de AI-zaakprognose en zijn of haar eigen (juridische) kennis, assisteren bij het op waarde schatten van de AI-prognose en daarnaast de obstakels, die aan een schikking in de weg staan, helpen weg te nemen. Tot slot heeft de mediator de mogelijkheid om een eigen ‘best guess’-voorstel af te geven met een schikkingsbedrag waarvan de mediator inschat dat dit voor beide partijen acceptabel zou kunnen zijn. Dit voorstel wordt aangeduid als een *mediator proposal* en wordt – met akkoord van partijen – door de mediator voorgesteld wanneer de mediation dreigt te mislukken.²⁷ Mediator

21 Zie onder meer J. Williamson, *The Rise of AI in Legal Practice: Opportunities, Challenges & Ethical Considerations*, Colorado Technology Law Journal 2025, <https://ctlj.colorado.edu/?p=1297> en Hussein 2025, p. 190-194.

22 Rechtspraak, AI-strategie 2025.

23 Hussein 2025, p. 185.

24 Het totale publicatiepercentage van de Rechtspraak is laag (ongeveer 5% van alle uitspraken), blijkt uit het Jaarverslag 2024. Dit percentage ziet echter op alle door de Rechtspraak gepubliceerde uitspraken en is niet representatief voor handelsgeschillen. Het is mijn ervaring dat alle contradictoire handelszaken in beginsel worden gepubliceerd. Dat was in ieder geval de praktijk bij de rechtbank Rotterdam en dit is ook in lijn met het in het Jaarverslag opgenomen uitgangspunt dat de Rechtspraak zo veel mogelijk uitspraken wil publiceren. Het ligt daarom in de rede dat de Rechtspraak in handelszaken voor voldoende datapunten zal zorgen en dat de druk om te publiceren met name op de arbitragewereld zal komen te liggen. Zie ook Jaarverslag Rechtspraak 2024, p. 27-28 en 67, www.rechtspraak.nl/SiteCollectionDocuments/Jaarverslag%20Rechtspraak%202024.pdf.

25 Hussein 2025, p. 193.

26 Smith & MacQueen, 2017, zie aldaar ook voetnoten 78 en 79.

27 D. Burman, *The Use of Mediator Proposals in Practice: What the Data Tell Us*, ABA Dispute Resolution Magazine, september 2022, www.americanbar.org/groups/dispute_resolution/resources/magazine/archive/use-mediator-proposals-practice-what-data-tell-us/?utm_source=chatgpt.com.

proposals worden in de VS regelmatig door mediators gebruikt om impasses te doorbreken en uit data volgt dat het in ongeveer 73% van de gevallen succes heeft.²⁸

Ook los van de AI-revolutie verwacht ik dat mediation in zakelijke geschillen in 2050 in Nederland net zo mainstream is als nu al in de VS. De (succes)cijfers in de VS spreken toch voor zich en uit het PBM rapport komen vergelijkbare succescijfers voor Nederland naar voren.

Wat in 2050 naar mijn verwachting anders zal zijn dan in 2025 is de wijze waarop mediation zal plaatsvinden. Op dit moment is de heersende leer in Nederland onder mediators dat sturing op de inhoud tijdens mediation niet behoort plaats te vinden.²⁹ Maar uit het PBM rapport blijkt juist dat advocaten en bedrijven wel (meer) behoefte hebben aan mediators die sturen op de inhoud en zich uitlaten over de kansen en risico's van een zaak.³⁰ Een mediator die ook directieve technieken toepast, komt dus juist aan deze behoefte in de markt tegemoet. Wat mij betreft bevestigt de Nederlandse praktijk van het faciliteren van schikkingen op de zitting ook dat de directieve aanpak van een 'neutral' geschillen kan helpen oplossen. Als handelsrechter heb ik op die wijze ongeveer een op de vier zaken op zitting helpen schikken en uit onderzoek komt zelfs een cijfer van een op de drie zaken naar voren als landelijk gemiddelde.³¹ Als het rechters op zitting, dus in een laat stadium van het geschil, lukt om een aanzienlijk aantal zakelijke geschillen in der minne op te laten lossen, dan is er toch een rol en ruimte voor (directieve) mediators om dat eerder in het geschil te doen. En dan geldt toch ook: hoe eerder in het proces, hoe beter?!

5 Tips voor de jurist van de toekomst

De jurist van de toekomst heeft natuurlijk nog steeds een goede kennis van het recht nodig – dat zal ook in 2050 een basisvereiste zijn voor iedere juridische professional. Deze kennis is alleen al nodig om de gebruikte AI-tools van goede prompts te kunnen voorzien en de door AI verkregen resultaten te kunnen verifiëren, op waarde te kunnen schatten en op basis daarvan te handelen.

De jurist van de toekomst heeft – naast zijn juridische kennis – vanzelfsprekend ook de nodige technische competenties. Weten hoe om te gaan met AI is een *must*. Maar daarnaast mogen juristen de menselijke kant van het geschil ook niet uit het oog verliezen. Het is uiteindelijk altijd menselijk gedrag dat ten grondslag ligt aan een geschil en in de weg kan staan aan het vinden van een oplossing daarvoor.

De jurist van de toekomst bereidt zich daarom goed voor op de wereld van geschillenbeslechting in 2050 door:

1. nieuwsgierig te zijn, te experimenteren, op de hoogte te blijven van en zich niet af te laten schrikken door AI(-ontwikkelingen); en
2. zich te scholen op het gebied van mediation. Weet wat mediation te bieden heeft, welke vormen van mediation er zijn en welke technieken mediators gebruiken om partijen tot elkaar te brengen. Daar heb je niet alleen als mediator plezier van, maar in elke rol.

De ontwikkelingen op het gebied van AI gaan razendsnel, dus de toekomst staat eerder voor de deur dan u denkt. Wacht dan ook niet (te lang) om die jurist van de toekomst te worden!

28 Burman 2022.

29 Zie PBM rapport, p. 27.

30 Meer dan twee derde van de advocaten en ruim driekwart van de bedrijven zijn voorstander van een mediator die zich tegenover partijen uitlaat over de kansen en risico's, om de partijen op die manier in de richting van een regeling te sturen. Zie PBM rapport, p. 27 en 40.

31 Zie L. Lieverse, De gang op gestuurd (diss. Utrecht), 2022, p. 19 en zijn literatuurverwijzingen in voetnoot 10.